मैत्रावरुणर्वसिष्ठः।उषसः। त्रिष्टुप्।

उदु ज्योतिरमृतं विश्वजन्यं विश्वानरः सविता देवो अश्रेत्।
क्रत्वा देवानामजनिष्ट चक्षुराविरकर्भुवनं विश्वमुषाः॥ ७.०७६.०१

अमृतम्। विश्वजन्यम्- सर्वभूतहितम्। ज्योतिः- प्रकाशम्। विश्वानरः- सर्वभूतहितः। सविता- सूर्यः। देवः- द्योतनशीलः। अश्रेत्- आश्रयति। क्रत्वा- प्रज्ञया। देवानां चक्षुः। अजनिष्ट- जातम्। उषाः। विश्वम्- सर्वम्। भुवनम्। आविरकः- आविष्कृतवती ॥१॥

प्र मे पन्था देवयाना अदृश्रन्नमर्धन्तो वसुभिरिष्कृतासः।
अभूदु केतुरुषसः पुरस्तात्प्रतीच्यागादधि हर्म्येभ्यः॥ ७.०७६.०२

अमर्धन्तः- अहिंसन्तः। वसुभिः- चित्तवृत्तस्तम्भकारीभिर्भावनाभिः। इष्कृतासः- संस्कृताः। मे- मम। देवयानाः पन्थाः। अदृश्रन्- दृश्यन्ते। उषसः केतुः- प्रभातकाल इत्याधिभौतिके। समाधिप्रज्ञेत्याध्यात्मिके। पुरस्तात्। अभूत्- अभवत्। हर्म्येभ्यः- उच्छ्रितेभ्यः प्रदेशेभ्यः। अधि। प्रतीची- उषा अस्मदभिमुखी। आगात्- आगच्छति ॥२॥

तानीदहानि बहुलान्यासन्या प्राचीनमुदिता सूर्यस्य।
यतः परि जार इवाचरन्त्युषो ददृक्षे न पुनर्यतीव॥ ७.०७६.०३

सूर्यस्य। उदिता- उदये। याः। प्राचीनम्- सूर्यस्य प्राग्देशं प्रत्युदयन्ति। तानि- ताः। बहुलानि- प्रभूताः। अहानि- उषासः। आसन्- अभवन्। यतः- यैस्तेजोभिः। परि ददृक्षे- परि दृश्यसे। तैः। जार इवाचरन्ती- रात्रेर्जरयितरि सूर्ये सञ्चरसि। न पुनर्यतीव- सूर्यं त्यक्त्वा न सञ्चरसि। आत्माश्रिता समाधिरित्याध्यात्मिके ॥३॥

त इद्देवानां सधमाद आसन्नृतावानः कवयः पूर्व्यासः।

Dr. Rangani
WEBOLIM

गूळ्हं ज्योतिः पितरो अन्वविन्दन्सत्यमन्त्रा अजनयन्नुषासम्॥ ७.०७६.०४

ते- अमी। देवानाम्। सधमादः- सह मादकाः। आसन्- अभवन्। ऋतवानः- प्रकृतिनियतिभूतसत्ययुक्ताः। कवयः- क्रान्तदर्शिनः। पूर्व्यासः- पुराणाः। गूळ्हम्- अन्तर्हितम्। ज्योतिः- ज्ञानप्रकाशम्। पितरः- अस्मदाचार्याः। अन्वविन्दन्- लेभिरे। सत्यमन्त्राः। उषासम्- ज्ञानोदयदेवताम्। अजनयन्॥४॥

समान ऊर्वे अधि संगतासः सं जानते न यतन्ते मिथस्ते।

ते देवानां न मिनन्ति व्रतान्यमर्धन्तो वसुभिर्यादमानाः॥ ७.०७६.०५

समाने। ऊर्वे- चिद्रश्मिसमूहे। अधि सङ्गतासः- सङ्गताः। सं जानते- सम्यक् जानन्ति। मिथः- परस्परम्। ते। न। यतन्ते। किमर्थं न यतन्त इत्युच्यते। चिद्रश्मयोऽन्तस्था एव। तेषां प्राप्त्यर्थं यत्नो नावश्यकः। तेषां ज्ञानमेवावश्यकम्। किन्तु सर्वत्र यत्नः श्रुतिषु प्रसिद्धः। सत्यम्। किन्तु लोकमनुसृत्य सर्वत्रावगतिरेव गतिरित्युक्ता। तस्मात्प्राप्तुं न यतन्त इति युक्तमेव। ते- अमी पितरः। देवानाम्। व्रतानि- नियतीर्धर्मान् वा। न। मिनन्ति- हिंसन्ति। अमर्धन्तः- अहिंसन्तः। वसुभिः- चिद्रश्मिभिः। यादमानाः- सङ्गता भवन्ति॥५॥

प्रति त्वा स्तोमैरीळते वसिष्ठा उषर्बुधः सुभगे तुष्टुवांसः।

गवां नेत्री वाजपत्नी न उच्छोषः सुजाते प्रथमा जरस्व॥ ७.०७६.०६

सुभगे- सौभाग्यवति। त्वा- त्वाम्। स्तोमैः- मन्त्रैः। वसिष्ठाः- अतिशयेन चित्तवृत्तिस्तम्भकरा ऋषयः। उषर्बुधः- ज्ञानोदयं बुद्ध्यन्तः। तुष्टुवांसः- स्तुवन्तः। प्रति ईळते- स्तुवन्ति। सुजाते- सुष्ठु आविर्भूते। उषः- ज्ञानोदयदेवते। गवाम्- चिद्रश्मीनाम्। नेत्री- नायिका। वाजपत्नी- सम्पद्रक्षिणी। नः- अस्मदर्थम्। उच्छ- तमो विवासय। प्रथमा- मुख्या सती। जरस्व- रसं निष्पादय॥६॥

एषा नेत्री राधसः सूनृतानामुषा उच्छन्ती रिभ्यते वसिष्ठैः।

दीर्घश्रुतं रयिमस्मे दधाना यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः॥ ७.०७६.०७

Dr. Ranganji

WEBOLIM

एषा- इयम्। राधसः- संसिद्धेः। नेत्री- नायिका। सूनृतानाम्- प्रियहितवचो नयन्ती। उषाः- ज्ञानोदयदेवता। उच्छन्ती- भान्ती। वसिष्ठैः- अतिशयेन चित्तवृत्तिस्तम्भकारिभिरुपासकैः। रिभ्यते- स्तूयते। दीर्घश्रुतम्- श्रुतिमतीम्। रयिम्- सम्पदम्। अस्मे- अस्मभ्यम्। दधाना- धारयन्ती। यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ॥७॥

Dr. Ranganji

WEBOLIM